

Nr 422.

Av herrar **Hage** och **Johansson** i Sollefteå, i anledning av
*Kungl. Maj:ts proposition nr 315 med förslag till för-
ordning om hyresvärdestegringskatt.*

Det socialdemokratiska vänsterpartiet är motståndare till den *indirekta* beskattningen. Åtminstone intager partiet en alldeles bestämd oppositions-
ställning mot sådan indirekt konsumtionsbeskattning, som faller även på
de allra fattigaste i samhället.

Från denna utgångspunkt kan partiets riksdagsgrupp ej medverka till
att fatta sådana beslut, som resultera i ett ökande av nämnda slag av be-
skattning. Åtminstone kan gruppen ej vara med om att medverka till en
sådan lagstiftning, som medför att de fattiga klasserna påföras en ökad
indirekt beskattning av det slag, som blir en följd, om regeringens förslag
till ökning av hyrorna och hyresstegringslagens avveckling samt hyressteg-
ringskattens tillgripande för stimulerande av bostadsbyggandet blir antaget
av riksdagen.

Från vänstersocialistiskt håll har vid remitterandet av regeringens för-
slag till hyresstegringslag givits till känna, huru man ser denna sak från
vårt håll. Utöver detta skola vi här nedan ytterligare belysa, varför vi
nödgas yrka avslag såväl på förslaget att stegvis avveckla lagen motoskä-
lig hyresstegring — varom proposition torde vara att förvänta under den
närmaste tiden — som ock på regeringsförslaget om hyresstegringskatt.

Vi vilja då först erinra därom, att det finnes andra vägar att gå för
att råda bot på det mycket beklagliga sociala onda som heter *bostads-
bristen*. En åtgärd, varom regeringsförslag framförts av norska regeringen
till norska stortinget, heter *bostadsransonering*, som enligt vårt förmenande
borde kunna tillgripas som en subsidiär och provisorisk åtgärd under den

tämligen långa tid, som torde komma att förflyta intill dess resultatet av det projekterade bostadsbygget kommer att visa sig.

Men naturligtvis blir bostadsransoneringen endast en *provisorisk* åtgärd, som ej kan definitivt utgöra ett botemedel mot bostadsbristens sociala onda. För att råda bot på detta finnes naturligtvis endast en utväg, som definitivt kan hjälpa, och det är *byggandet av nya bostäder*.

Men byggandet av nya bostäder kostar pengar. Varifrån taga dessa? Regeringen har härför föreslagit följande åtgärder:

Lagen om oskäligen hyresstegring måste stegvis avvecklas. Husvärdarna skola alltså tillåtas höja hyrorna, och att de i allmänhet komma att begagna sig därav, kan man vara övertygad om. Men en del av den därigenom uppkommande merinkomsten för husvärdarna skall genom en hyresstegringskatt indragas till staten och användas för understödjande och stimulerande på olika sätt av byggandet av nya bostäder.

En sådan osmaklig form av indirekt konsumtionsbeskattning — som drabbar även den allra fattigaste hyresgäst, t. o. m. den fattiga änkan i vindsvåningen och fallande med högre belopp på den familjeförsörjare, som har en större familj och på grund därav tvingas skaffa sig en större bostad, än t. ex. unkarlen, som endast hyr ett enda rum och som alltså får på sig en mycket obetydlig del av skatten — kunna vi, som förut sagts, ej godkänna. Det finnes, enligt vårt förmenande, andra beskattningsgrunder, som skulle kunna följas vid utdebiterandet av medel till stimulerande av bostadsproduktionen och vilka bättre ansluta sig till den socialdemokratiska uppfattning, som gör gällande, att de minsta inkomsttagarna i samhället skola skyddas vid beskattningen och ej påläggas tyngande bördor.

Det finnes för det första *kapitalet* och *den högre inkomsten* att taga av. I det sammanhanget kan erinras om det förslag, som för några år sedan framfördes från vänstersocialistiskt håll om åstadkommande av en särskild tilläggsskatt, en social värnsskatt, vilken skulle tagas av kapitalet och av de större inkomsterna och användas särskilt för sociala ändamål.

Men det finnes även en annan utväg, som ifrågasatts såväl i Norge som i Danmark. I nämnda länder har som ett alternativ eller ett komplement till bostadsransoneringen framförts förslag om skatt på överloppsrum, d. v. s. på lyxvåningar och större lägenheter. Det finnes i dessa länder i detalj utarbetade förslag, för vilka redogjorts t. ex. i Dagens Nyheter i en längre ledare, där man för övrigt ställt sig synnerligen sympatisk till förslaget. Från vänstersocialistiskt håll har man också väckt motion i frågan innevarande riksdag.

Om man tillgriper en sådan skattelagstiftning för att få medel till det här ifrågasatta ändamålet och om man begränsar det skattefria rumsinnehavet för varje familj m. m. till ett mindre antal rum, som dock måste avvägas med hänsyn till antalet familjemedlemmar ävensom till en del andra omständigheter, och om man fastslår en skatteskala med stark progression upp mot lyxinnehavet av rum — de ovannämnda förslagen, som framkommit i Norge och Danmark, äro i viss utsträckning utarbetade efter dessa principer — kan man på detta sätt erhålla de medel eller åtminstone en mycket stor del av de medel, som behövas för att stimulera bostadsproduktionen. Visserligen blir även detta ett slag av indirekt beskattning. Men skillnaden är dock den, att under det regeringens förslag lägger den indirekta beskattningen på även den fattigaste hyresgäst, lägger däremot det här skisserade förslaget skatten endast på mera burgna hyresgäster, vilkas innehav av ett större antal rum i viss mån är orsaken till bostadsbristen.

Ett av regeringens argument för hyresstegringskatten och hyresstegringslagens stegvisa borttagande är emellertid den, som också anfördes av sjöministern under debatten i andra kammaren, att man ej kan tillåta att det skall existera två hyresprisnivåer här i landet, nämligen en för äldre hus och en för nyare. Resonemanget härvidlag är helt enkelt det, att, eftersom Johansson, som bor i ett nybyggt hus, får betala en högre hyra, betingad av att detta hus uppbyggts under en tid med dyrare byggnadskostnader, så kan man ej tillåta att Andersson, Pettersson, Lundström och alla de andra, som bo i gamla hus, skola få komma undan med en billigare hyra. Resonemanget grundar sig visserligen på ett faktum, som existerar och som är långt ifrån tillfredsställande. Ty naturligtvis måste det vara ett synnerligt missförhållande, att hyresgästerna i de nya husen — de hus som uppförts under de senaste åren och som komma att uppföras — få betala en avsevärt högre hyra. Men detta bör i alla fall vara ett mindre ont än ett höjande av hyran i alla de gamla husen till en hyresnivå som icke på något sätt motiveras av de byggnadspriser, som voro gällande, då dessa äldre hus uppfördes. Ett ökande av hyran i dessa äldre hus kommer säkerligen i många fall att giva ägarna till dessa äldre hus en fullständigt omotiverad vinst på hyresgästernas bekostnad, även om någon del av vinsten indrages till staten genom hyresstegringskatten.

Att märka härvidlag är, att de gamla husen, som uppförts före kristiden, utgöra det stora flertalet. De nya husen utgöra det mindre antalet

och torde komma att utgöra, även tillsammans med de blivande nybyggnaderna, en, procentuellt taget, mindre del av hela det samlade husantalet.

Från denna utgångspunkt synes det som om det skulle ligga närmare till hands att söka, så långt det är möjligt, nedbringa hyresnivån i de nya husen, som dock utgöra mindretalet, än att höja hyran i det stora flertalet av hus endast med hänsyn till hyresnivån i det mindre antalet nya hus. Det kan här erinras om, att i Norge i vissa fall, för att råda bot på detta förhållande, tillgripits något som kallas nedskrivningsanslag, som utgöra ett slags statssubvention, lagd på sådant sätt, att kristidens ökade byggnadskostnad helt eller delvis ersättes genom statsanslag — ett system, som har något släktttycke med den form av statssubvention, som föreslagits i regeringens bostadsproposition.

Skall man nu slå in på den väg, som regeringen synes gilla, nämligen att hyresgästerna skola bidra till att bortarbota skillnaden i prisnivån mellan nya och gamla bostäder, då måste det för den, som skall representera arbetareklassen, vara en mera sympatisk utväg att åstadkomma anslagsmedel för nya husbyggnader och för att nedbringa hyresnivån i de nya husen genom att tillgripa en beskattning på innehavare av överloppsrum än att uttaga dessa medel även av de allra fattigaste hyresgästerna.

Vår uppfattning i denna fråga är alltså den, att riksdagen bör avvisa såväl regeringens förslag om hyresstegringslagens stegvisa avveckling som även regeringsförslaget om att lägga hyresstegringskatt på den ökade vinst som för husägarna kommer att uppstå genom särskilt hyresstegringen i de gamla husen.

Ni anse i stället att hyresstegringen bör, så långt det är möjligt, hållas nere. Nu säger man visserligen från den sida, där man försvarar regeringens ståndpunkt, att hyresstegringslagen måste stegvis upphävas, med hänsyn till att hyresstegringen ej kan i många fall tillbakahållas utan tränger sig stundom fram trots försöken att hålla den tillbaka genom lagbestämmelser. Anmärkningen är i viss mån riktig. Men häremot kan invändas, att hyresstegringen naturligtvis kommer att taga en helt annan omfattning, då man *legaliserar* den genom hyresstegringslagens stegvisa borttagande och rent av gör hyresstegringen till ett skatteobjekt.

Den enda hyresstegring, som av oss kan medgivas, är den, som *bevisligen* kan motiveras med hänsyn till den inträdda höjningen av omkostnaderna för reparationer, skatter m. m. för ett hus. Men på en sådan hyresstegring kan naturligtvis ingen hyresstegringskatt läggas.

Hyresstegringslagen bör alltså ej avvecklas. De medel, som natur-

ligtvis även vi vilja åstadkomma för att öka bostadsproduktionen och minska hyrorna i de nya husen, böra anskaffas på annat sätt än vad regeringen föreslagit. I den mån dessa medel ej kunna anskaffas genom ökad beskattning av kapitalet och de större inkomsterna, torde det böra undersökas, om ej medlen kunna uttagas genom en progressiv skatt på innehavare av större lägenheter, d. v. s. på överloppsrum. I detalj utarbetade förslag till en sådan skattelagstiftning föreligger, som förut nämnts, både i Norge och Danmark. Eventuellt kan en kombination åstadkommas av bostadsransonering och skatt å överloppsrum. Man kan nämligen åstadkomma en lagstiftning, som förelägger innehavaren att välja mellan att antingen avstå från överloppsrummen (bostadsransonering) eller också betala den skatt å överloppsrum, som kan komma att bestämmas.

Med hänvisning till ovanstående motivering och under framhållande att vi anse, att samma anslag, som av regeringen föreslagits för åren 1920 och 1921 för bostadsproduktionen, böra beviljas, även om medlen böra anskaffas på annat sätt, vilja vi alltså, — *under förutsättning att riksdagen avvisar förslaget om hyresstegringslagens avveckling* — hemställa,

dels att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 315 om hyresvärdesstegringskatt samt

dels att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte låta utarbeta och för riksdagen framlägga ett förslag till andra skattegrunder (skatt å överloppsrum eller dylikt) för att de medel, som behövas till bostadsproduktionen måtte kunna anskaffas på sådant sätt, att de ej falla även på de mindre inkomsttagarna i samhället.

Stockholm den 10 april 1920.

Ernst Hage.

C. O. Johansson,
Sollefteå.